

dedagstelling

Niemand is vóór Zwarte Piet

Zwarte Piet, de kariatuurale knecht van Sinterklaas, roept elk jaar discussie op en dit jaar zelfs protest bij de intocht in Dordrecht. De stelling: **Niemand is vóór Zwarte Piet.**

neger. Van de intochten uit mijn eigen jeugd in de jaren vijftig herinner ik me niet anders. In onze beleving waren Zwarte Pieten zelfs de eerste negers die we te zien kregen. We doopten hen Kasavubu en Lumumba.

Nu we dit hebben vastgesteld komt de vraag aan de orde hoe we het ontstaan van Zwarte Piet moeten duiden. Ook al vond dat plaats ten tijde van de slavernij, ik denk toch dat hij als verfinde versie mag gelden van angstige jagende wezens die elders de

goedheiligman hielpen. In de Alpen is dat tot vandaag Krampus, een duivel in de huid van een zwart schaap; in Frankrijk is dat Père Fouettard (letterlijk: Vader Zweep), die erom bekend staat dat hij drie kinderen heeft gedood. Hiermee vergeleken is de Nederlandse Zwarte Piet, uitgedost in een Moors pakje, een wonder van beschaving. Van belang is tevens dat hij bij zijn entree niemand aanstoot kon geven, omdat hij volkomen exotisch was.

Het staat ook buiten kijf dat Piet altijd enorm zijn best heeft gedaan. Aanvankelijk bleef hij een schattig hulpje van de Sint. De bisschop trad toen nog zelf op als wrekende gerechtigheid: wie stout was gaf hij persoonlijk een pak rammel of stopte hij desnoods in de zak. Omdat de burgerij een dergelijke bruut niet langer over de vloer wilde hebben, kreeg Piet die rol toebedeeld en hij deed dat met verve. Bij intochten stormde hij met rinkelende kettingen langs de

terugwijkende kinderen. Een Friezin vertelde mij dat in 1953 in Stavoren nog een knaapje door hem uit de menigte werd geplukt en in de zak verdween, om enkele straten verder volkomen verdoofd te worden losgelaten.

Deze tijden liggen ver achter ons. Piet is een lieverd, evenals de Sint. Sinds de televisie zich over het feest heeft ontfermd kennen we hem ook in allerlei gedaanten, van slim tot dromerig, van overijverig tot ingeto-

gen. Allemaal zeer positief, waar je ook wel eens wee van wordt. Maar nog steeds geldt: het is een neger.

Ik heb me als antropoloog in de afgelopen decennia geregeld met Piet bezighouden. Lang vergoelijkte ik hem, ook toen steeds meer Surinamers en Antillianen zich hier vestigden. Ach, een onschuldige traditie en waarom zou je kleuters willen lastigvallen met verderfelijke verschijnselen als racisme en slavernij? De eerlijkheid gebiedt te erkennen dat ik de tegenstanders bemoeials vond en verdacht van exploitatie van een minimale misstand, zoals met wijlen de negerzoen was gebeurd.

Maar sinds ik een reportage zag van Amerikaanse blackface-singers, geschminkte blanken die voor een blank publiek zwarte muziek brachten, wat aan zwarten niet was toegestaan, voelde ik mij ongemakkelijker worden. Inmiddels weet ik dat het buitenland verbijsterd kijkt naar dit onderdeel van onze folklore en dat in Holland, Michigan, wel Sinterklaas wordt gevierd, maar buitenshuis zonder Zwarte Piet, want dat zou in Amerika nooit begrepen worden. Ik weet ook dat de meeste Surinamers en Antillianen in Nederland zich kranig houden, hoewel onlangs een Antilliaanse zangeres verklaarde de tegenstanders te begrijpen, al trok zij niet dezelfde conclusies. Wie van ons kan trouwens garanderen dat Zwarte Piet geen ongewenste stereotypen in de hoofden van Nederlandse kinderen vestigt?

Eigenlijk is niemand vóór Zwarte Piet. Je kunt tegen zijn afschaffing zijn, maar als nu een knecht voor de Sint bedacht zou moeten worden dan zou daar nooit een neger uitrollen. Zo eenvoudig ligt het.

Jef de Jager is een Nederlands schrijver en cultureel antropoloog. Vorig jaar verscheen zijn boek over de Sneker snoepfabriek Tonnema & Co, 'De King-familie'.

>www.jefdejager.nl

JEF DE JAGER

Elk jaar is het weer raak: discussie over de vraag of de zwarte begeleider van Sinterklaas als blijk van racisme moet worden opgevat. Tien, twintig jaar geleden sneden Surinamers en Antillianen dit precaire onderwerp aan. Inmiddels is de situatie in zoverre gewijzigd dat enkelen van hen slechts hoeven te piepen of de rest van Nederland zet het op een joelen. Het verweer luidt stevast dat Zwarte Piet geen neger is doch een Hollandse jongen die roet op zijn gezicht heeft gekregen tijdens zijn gang door de schoorstenen om de geschenken van de Sint rond te brengen.

Laten we elkaar geen pepernoten voor chocoladeletters verkopen: Zwarte Piet is een neger, al tweehonderd jaar. Onlangs heeft een medewerker van het Meertensinstituut, John Helsloot, met enkele klikken van zijn muis ontdekt dat het feest al in 1828 werd gevierd zoals wij het kennen. In een rijke katholieke familie in Amsterdam kwam toen de Sint langs; hij strooide met snoepgoed en deelde kinderen cadeautjes uit die werden aangereikt door... Pieter-me-knecht, „een kroesharigen neger”.

Het staat er dus gewoon. Ook de eerst getekende knecht van Jan Schenkman in het boekje Sint Nicolaas en zijn knecht uit 1850 was ondubbelzinnig een

Tijdens de intocht van Sinterklaas in Dordrecht werd een man met een 'Zwarte Piet is racisme'-T-shirt hardhandig verwijderd.

FOTO'S EPA, ANP

Reageren op het nieuws? ingezonden@lc.nl of www.lc.nl